

SAMENVATTINGSKAART KNMP-RICHTLIJN MEDICATIEBEWAKING

De openbaar apotheker voert medicatiebewaking uit bij de terhandstelling van een farmaceutisch product en bij het beschikbaar komen van een nieuw patiëntkenmerk.

De vier stappen van medicatiebewaking

Signaleren: Een openbaar apotheker signaleert een mogelijk farmacotherapiegerelateerd probleem (FTP) bij het ter hand stellen van een farmaceutisch product en bij het beschikbaar komen van nieuwe patiëntkenmerken.

Analyseren: De openbaar apotheker beoordeelt of het FTP kan leiden tot schade of ongemak bij de patiënt of tot een verminderde effectiviteit van het geneesmiddel. In deze afweging bepaalt hij het optimum tussen de kans op het bereiken van de beoogde effectiviteit en de kans op mogelijke schade bij de patiënt. De openbaar apotheker vraagt aanvullende kenmerken op bij de arts en de patiënt, en betreft de afhandelingsadviezen van de medicatiebewakingsmodule. Hij raadpleegt zo nodig andere informatiebronnen.

Afhandelen: Bij het uitvoeren van de bij de analyse gekozen optie informeert de openbaar apotheker de patiënt en de betrokken zorgverleners over de afhandeling. Hij legt informatie over signalering, analyse en afhandeling van het FTP vast in het patiëntendossier. De openbaar apotheker kan na afhandeling van FTP's besluiten om signalen voor dezelfde FTP's in de toekomst te 'onderdrukken'.

Evalueren: De openbaar apotheker evalueert of alle FTP's bij de ter hand gestelde farmaceutische producten en nieuwe patiëntkenmerken gesignaleerd zijn. Ook evalueert hij de juistheid van de analyse en de afhandeling van de gesignaleerde FTP's. De openbaar apotheker legt de uitvoering van de evaluatie vast door een paraaf te zetten voor de eindcontrole (zie KNMP-richtlijn Ter hand stellen).

Farmacotherapiegerelateerde problemen

De openbaar apotheker bewaakt op de volgende tien farmacotherapiegerelateerde problemen:

- **Dubbelmedicatie** treedt op als de patiënt gelijktijdig twee of meer geneesmiddelen met dezelfde werkzame stof of twee of meer geneesmiddelen uit eenzelfde farmacotherapeutische klasse gebruikt.
- Bij **cumulatie bijwerking** gebruikt de patiënt meerdere geneesmiddelen met eenzelfde patroon van bijwerkingen uit verschillende farmacotherapeutische klassen.
- Een **interactie** is een klinisch relevante wisselwerking tussen een geneesmiddel en een ander middel.
- Bij een **ongeschikte toedieningsvorm** kan de patiënt het voorgeschreven geneesmiddel vanwege de toedieningsvorm niet op de juiste manier gebruiken.
- Bij **obsolete therapie** heeft het voorgeschreven geneesmiddel volgens de professionele behandelrichtlijnen of recente wetenschappelijke inzichten geen plaats meer in de therapie.
- Een patiëntkenmerk is niet (absolute **contra-indicatie**) of onder bepaalde voorwaarden (relatieve contra-indicatie) verenigbaar met het gebruik van een geneesmiddel.
- **Overgevoeligheid** is een vastgestelde niet-dosisafhankelijke bijwerking bij de patiënt.
- Bij een **doseringsprobleem** wordt bij de voorgeschreven dosering, doseerfrequentie, of gebruiksduur van het farmaceutische product het beoogde therapeutische effect niet bereikt of leidt tot schade of ongemak.
- Bij gebruik van een bepaald geneesmiddel is het soms noodzakelijk om **preventieve medicatie** te gebruiken om schade of ongemak van het geneesmiddel te verminderen of te voorkómen.
- Het gebruik van een geneesmiddel leidt tot schade bij de patiënt, of het beoogde effect blijft uit, doordat een **labwaarde** buiten het normale bereik ligt of doordat door starten of stoppen of dosiswijziging van een geneesmiddel de labwaarde buiten het normale bereik kan komen te liggen.

Aanbevelingen bij implementatie

- De openbaar apotheker stelt een beleid op voor de medicatiebewaking en legt dit vast in de procedures en werkinstructies van het kwaliteitssysteem.
- De openbaar apotheker valideert de instellingen van de medicatiebewakingsmodule aan de hand van het KNMP-voorschrift Basisinstellingen Medicatiebewaking. In dit document wordt tevens verwezen naar de handleidingen van de AIS-leveranciers.
- De openbaar apotheker maakt afspraken over medicatiebewaking met andere zorgverleners in de keten.
- De openbaar apotheker voert de implementatie van de aanbevelingen afwijkende labwaarden uit volgens het vigerende beleid. Het verkrijgen van labwaarden is alleen uitvoerbaar op basis van lokale samenwerkingsafspraken met de andere zorgverleners. Waar werkbare samenwerkingsafspraken ontbreken of onvoldoende tot resultaten leiden spant de openbaar apotheker zich op een aantoonbare wijze in deze te maken of te verbeteren.
- Een aantal zorghandelingen kan worden gedelegeerd aan andere apotheekmedewerkers. De gevestigd openbaar apotheker is eindverantwoordelijk voor de farmaceutische zorg.

Tips voor de praktijk bij de richtlijn

- Maak (schriftelijke) afspraken met huisartsen wanneer de openbaar apotheker een FTP zelfstandig kan afhandelen en wanneer overleg met de voorschrijver gewenst is.
- Vraag naar ervaringen en bijwerkingen bij een begeleidingsgesprek Tweede Uitgifte of tijdens een geprotocolleerd jaarlijks gesprek bij een eventuele herhaalservice.
- Doe medicatiebeoordelingen bij de daarvoor geschikte populatie.
- Voor het handig afhandelen van signalen is het in uw apotheekinformatiesysteem (AIS) mogelijk om signaallijst zodanig aan te passen dat de apotheker alleen signalen ziet die relevant zijn, terwijl apothekers-assistentes alle signalen blijven zien aan de balie. Minder signalen betekent meer tijd voor een goede beoordeling.
- Verifieer afgeleide contra-indicaties met de huisarts, bijvoorbeeld jaarlijks op een FTO. Vraag huisartsen nieuwe contra-indicaties actief door te geven.
- Obsoleete therapie, het ontbreken van preventieve medicatie of cumulatie van een bijwerking, signaleer je vaak achteraf tijdens de receptcontrole. Overweeg bij het signaleren van deze FTP's een blokkade aan te maken zodat bij een volgende aflevering vooraf met de patiënt of de voorschrijver kan worden overlegd. Of stuur periodiek berichten naar huisartsen over deze FTP's.
- Voer kwaliteitsindicatoren uit voor medicatiebewaking.
- Controleer altijd de dosering bij kinderen en bij hoog-risico medicatie.